

Debreceni Ítéltábla
Pf.II.20.933/2014/7. szám

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	111/940-0/2015
Érkezett:	2015 ÁPR 02.
Példány:	1
Melléklet:	— db
Kezelőiroda:	H

A Debreceni Ítéltábla az ügyész (eljáró ügyészi szerv: Debreceni Fellebbviteli Főügyészség, 4025 Debrecen, Antall József u. 4., [REDACTED] ügyész) felperesnek - [REDACTED] által képviselt [REDACTED] alperes ellen természeti értékben okozott kár megtérítése iránt indított perében a Debreceni Törvényszék 8.P.21.636/2013/51. sorszámú ítélete ellen a felperes által 54. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

v é g z é s t :

A Debreceni Ítéltábla az eljárást felfüggeszti és kezdeményezi 'az ügyész polgári eljárásbeli részvételével kapcsolatos költség előlegezésének és viselésének részletes szabályairól' szóló 35/2012. (VIII.15.) KIM rendelet alaptörvény-ellenességének a megállapítását, a megsemmisítését, a Pf.II.20.933/2014. számon folyamatban lévő ügyben az alkalmazásának kizárását.

A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1.] A perbeli esetben az ügyész felperes az alperest 1,5 milliárd forint - védett természeti értékben okozott - kár megtérítésére kérte kötelezni. A Debreceni Törvényszék a 8.P.21.636/2013/51. sorszámú ítéletével a keresetet elutasította, az állam terhére az alperes részére 12 700 000 forint perköltséget állapított meg. A pernyertes alperes - a Pp. 78. §-ának (1) és (3) bekezdése alapján az államot terhelő - perköltségét a 32/2003. (VII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (6) bekezdése alapján, a 4/A. §-ának (1) bekezdése szerint általános forgalmi adó felszámításával állapította meg. A perköltség megfizetésének a módjáról a 35/2012. (VIII.15.) KIM rendelet 3. §-ának b) pontja alapján rendelkezett a törvényszék gazdasági hivatala terhére. A felperes a fellebbezésében a keresetét leszállította, a követelése 14 250 000 forint természeti értékben okozott kár vagy 20 000 000 forint általános kártérítés.

[2.] A természeti értéket képviselő természetes élő környezetben vadon élő, védett állatfaj egyedei a megfelelő kezelésük és védelmük érdekében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (a továbbiakban: Tvt.) 68. §-ának (2) bekezdése alapján az állam tulajdonában vannak. Természeti érték, terület,

valamint védett természeti terület veszélyeztetése, károsítása esetén az ügyész törvény által feljogosított absztrakt, általános sui generis közjogi jogalanyként a közérdek védelme érdekében a kereset indítás joga a természet védelmére vonatkozó jogszabályokat, egyedi hatósági előírásokat megszegővel szemben az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (a továbbiakban: Ütv.) 1. § (2) bekezdése, a 2. § (1) bekezdés f) pontja, 26. § (1) bekezdése, a 27. § (1) bekezdése a) pontja, (5) bekezdése e) pontja és a Tvt. 60. §-ának (2), a 81. §-ának (4) bekezdése alapján illeti.

[3.] Amennyiben az ítéletábra az ügyész felperes fellebbezése folytán az előtte folyamatban lévő egyedi ügy másodfokú elbírálása során az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja, a másodfokú eljárásban pernyertes alperes képviselőt ellátó ügyvéd munkadíjának, mint perköltségnek a viseléséről rendelkeznie kell. 'Az ügyész polgári eljárásbeli részvételével kapcsolatos költség előlegezésének és viselésének részletes szabályairól' szóló 35/2012. (VIII.15.) KIM rendelet (a továbbiakban: a rendelet) 1. §-ának (1) bekezdése szerint „E rendeletben foglalt szabályokat kell alkalmazni, ha törvény rendelkezése alapján az ügyész pervesztessége esetén az állam köteles megfizetni a perköltséget vagy annak egy részét.” A rendelet 3. §-ának b) pontja alapján „Ha a perköltség megfizetésére az államot kötelezték, ... az ellenfél javára megítélt perköltséget az ügyben első fokon eljáró bíróság székhelye szerint illetékes bírósági gazdasági hivatal (a továbbiakban: gazdasági hivatal) fizeti meg a jogosultnak. A rendelet további rendelkezései gyakorlatilag technikai jellegűek.

[4.] Az ítéletábra a rendelet alaptörvény-ellenességét észlelte, és Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) 24. cikk (2) bekezdésének b) pontja, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-ának (1) bekezdése alapján az eljárást felfüggeszti és kezdeményezi a rendelet alaptörvény-ellenességének megállapítását, a megsemmisítését, és az előtte folyamatban lévő ügyben az alkalmazása tilalmának az elrendelését. A rendelet sérti az Alaptörvény következő rendelkezéseit: T) cikk (3) „Jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.”; 18. cikk (3) „A Kormány tagja törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján, feladatkörében eljárva, önállóan vagy más miniszter egyetértésével rendeletet alkot, amely törvénnyel, kormányrendelettel és a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendeletével nem lehet ellentétes.”; XXVIII. cikk (1) „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”; 25. cikk (1) „A bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el.”; 25. cikk (2) „A bíróság dönt a büntetőügyben, magánjogi jogvitában, törvényben meghatározott egyéb ügyben”; 26. cikk (1) „A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak.”

[5.] A rendelet megalkotása és tartalma az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdésében és 18. cikkének a (3) bekezdésében foglalt rendelkezésekbe ütközik. A közigazgatási és igazságügyi miniszter a Kormány igazságügyért felelős tagjaként a rendeletben hivatkozott, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 395. §-a (4) bekezdésének m) pontjában kapott törvényi felhatalmazása arra terjedt ki, hogy az ügyész polgári eljárásbeli részvételével kapcsolatos költség előlegezésének és viselésének részletes szabályait az

államháztartásért és az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszterrel egyetértésben rendeletben szabályozza. Az önállóan és a felhatalmazás kereteit meghaladó tárgyban alkotott rendelet törvénnyel ellentétes, a Pp. 78. §-a (4) és a 86. §-a (3) bekezdéseinek a rendelkezéseibe ütközik. Az Ütv. 27. §-ának (2) bekezdése alapján az ügyészt abban a peres vagy nemperes eljárásban, amelyet törvény alapján indít, vagy ellene indítanak, a féllel azonos jogok illetik meg [3/2012. (I.6.) LÜ utasítás az ügyészség közérdekvédelmi feladatairól, 45. § (1) bekezdés]. A Pp. 9. §-ának (4) bekezdése alapján a perben a fél jogait gyakorló ügyész felperes, mint a peresztes fél a perköltségviselés 78. § (1) bekezdésében írt általános szabályától eltérően a pernyertes ellenérdekű fél költségeinek a megfizetésére nem kötelezhető, a (3) bekezdés alapján a perköltségek megfizetésére az államot kell kötelezni. A perköltség előlegezésének a Pp. 76. §-ának (1) bekezdésében foglalt általános szabályától eltérően a (4) bekezdés alapján az ügyészt a bizonyítási eljárással járó költségek előlegezésére sem lehet kötelezni, hanem a költségmentesség engedélyezése esetében irányadó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. A releváns törvényi szabályozás, a Pp. 84. §-a (1) bekezdésének a)-d) pontjai és a 86. §-ának (3) bekezdése alapján a költségmentesség tartalma taxatív, jelenti az illetékmentesség, az eljárás során felmerülő költségek előlegezése és megfizetése, a perköltség-biztosíték letétele alól alóli mentesség, valamint a pártfogó ügyvédi képviselő engedélyezése iránti igény kedvezményét, de nem érinti az ellenfél javára megítélt perköltségek megtérítésének a kötelezettségét. A törvényi szabályozással összhangban 'a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban' tárgyú 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 1. §-a és a 2. §-ának (2) bekezdése alapján a személyes és a tárgyi költségmentesség esetén a feleket egyaránt a Pp. 84. §-ában meghatározott kedvezmények illetik meg. A rendelet az ügyész polgári perbeli peresztesége esetén a pernyertes ellenérdekű fél költségeinek a megfizetésére kötelezendő állam helyett a perköltségek tényleges megfizetését az ügyben első fokon eljáró bíróság székhelye szerint illetékes bírósági gazdasági hivatal pénzügyi kötelezettségévé teszi.

[6.] Az Alaptörvény 25. cikk (1) és (2) bekezdésének, valamint a 26. cikk (1) bekezdésének sérelmét jelenti, hogy a rendelet a peresztes ügyész fél, illetve a helyette helytállni köteles állam helyett az ellenérdekű pernyertes fél költségét a felek jogvitáját eldöntő, igazságszolgáltatási tevékenységet ellátó bíróságra hárítja, amely szükségszerűen felveti a bíróság szervezeti, a bírák ítélezési függetlenségével kapcsolatos aggályt. A bíróságok és az ügyészség az Ütv. 6. §-ának (1) bekezdése és a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 4. §-a értelmében a központi költségvetésről szóló törvényben egyaránt önálló költségvetési fejezetet alkotnak. A bíróság bevonása a perbe quasi költségviselő félként ellentétes az Alaptörvény által a bíróságokra ruházott igazságszolgáltatási hatalommal, a bírósági szervezet függetlenségével. A rendelet a polgári igazságszolgáltatás rendszerében elmosza a felek és az ítélezés elkülönülését is.

[7.] Az előző pontban kifejtettekéből következik az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében a fél alapjogaként megfogalmazott elvek sérelme, az, hogy a perben a fél a jogait és kötelezettségeit független és pártatlan bíróság tisztességes módon bírálja el. A polgári eljárásban a pernyertes felet képviselő ügyvéd munkadíjának és készkiadásának megállapítása során alkalmazandó, a bírósági

eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. §-ának (2) és a 3. §-ának (6) bekezdése egyaránt lehetőséget ad a bíróság számára, hogy a megbízási szerződésben kikötött, vagy a pertárgyérték alapján megállapítandó ügyvédi munkadíjat mérsékelje, de csak a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenység értékelésével. Minden perben, de különösen a nagy pertárgyértékű, kiemelt jelentőségű, kötelező jogi képvisellel járó perekben, a felek számára fontos kérdés a Pp. 75. §-ának (2) bekezdése alapján az őket képviselő ügyvéd (jogtanácsos, stb.) perköltséghez számítandó munkadíja, amelynek összegéről és viseléséről a Pp. 77. §-a, a 79. §-ának (1) bekezdése alapján a bíróság dönt. A törvénynek való kizárólagos alárendeltség, mint a bírói függetlenség garanciáján esik csorba, ha a pernyertes fél költségeiről történő döntésben tetten érhető a bíróság gazdasági érdekeltsége. A bírói függetlenséget veszélyezteti a törvényeknek való alávetettség kizárólagossága mellett a bíróság ilyen jellegű függősége. A rendelet alkalmazásával nemcsak az ítélkező bíró(ság) pártatlansága, hanem tisztességes eljárása is megkérdőjelezhető. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége.” {36/2014. (XII.18.) AB határozat, Indokolás [66], 22/2014. (VII.15.) AB határozat, Indokolás [49]} Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R (94) 12. számú ajánlásának indokolása is azt hangsúlyozza, hogy a bírónak abszolút szabadnak kell lennie az ügyben és a meggyőződésének, valamint a tényeknek és a jogszabályoknak megfelelő döntést kell hoznia. Az Alkotmánybíróság a 67/1995. (XII.7.) AB határozatában a pártatlan bírósághoz való alkotmányos alapjog és a jogalkotás kapcsolatára mutatott rá: „egyrészt magával a bíróval, a bíró magatartásával, hozzáállásával szembeni elvárás, másrészt az eljárás szabályozásával kapcsolatos objektív követelmény: el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében.”

[8.] A Debreceni Ítéltábla szerint annak, hogy a törvényhozó a Pp. 78. §-ának a (3) bekezdésében különbséget tesz a perindító ügyész és más peres felek között a peresztesség esetén a pernyertes fél költségeinek a viselése kapcsán, elfogadható alkotmányos indoka a perindítás közérdekvédelmi célja, az ügyészségnek a természetvédelemben a Tvt. 60. §-ában és a környezetvédelemben a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kt.) 109. §-ában biztosított szerep. A rendelet azonban a fent kibontott komoly alkotmányos aggályokat veti fel. Az ügyészi keresetről történő döntés a kereset elutasítása esetén nem járhat együtt a jogvitát eldöntő bíróság „marasztalásával”, a peres fél javára végrehajtható pénzügyi kötelezettsége keletkezésével.

[9.] A Pp. 78. §-ának a (3) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezésnek megfelelően a bíróságnak az ügyész peresztessége esetén a pernyertes fél költségeinek a viselésére az államot kell kötelezni, mégpedig az ügyészi kereset alapján - az állam javára - történő marasztalás esetén irányadó módon. A Kt. 103. §-ának (2) bekezdése szerint a kártérítési igényt a károkozóval szemben a miniszter a környezetvédelmi alap célfeladat fejezeti kezelésű előirányzat javára érvényesíti, ez irányadó a 109. § (2) bekezdésében adott felhatalmazás alapján az ügyész keresete esetén is. A Tvt. 3. §-ának (2) bekezdésében foglalt utaló szabály értelmében a Kt. e rendelkezéseit kell alkalmazni abban az esetben is, ha az ügyész a Tvt. 60. §-ának (2) bekezdése alapján indít keresetet. Az ügyészség

környezetvédelmi tevékenységéről kiadott 1/2014. (III.31.) LÜ körlevél szerint az ügyész a kár megtérítésének a Kövice 10032000-01220191-50100002 számú számlájára történő teljesítését indítványozza. [A Magyarország minisztériumainak felsorolásáról szóló 2014. évi XX. törvény módosította Magyarország szakpolitikai feladatokat ellátó minisztériumait, Magyarország minisztériumainak felsorolásáról szóló 152/2014. (VI. 6.) Korm. rendelet szerint a Kormány természetvédelemért felelős tagja a földművelésügyi miniszter. Magyarország 2015. évi központi költségvetéséről szóló 2014. évi C. törvény a földművelésügyi minisztérium kezeli a fejezeti kezelésű előirányzatokon belül a környezetvédelmi cél előirányzatokat.]

[10] A Debreceni Ítéltábla a fent kifejtett indokok alapján, észelve az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során alkalmazandó rendelet alaptörvényellenességét, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja, az Abtv. 25. §-ának (1) bekezdése, a Pp. 155/B. §-ának (1) bekezdése alapján hivatalból kezdeményezte a rendelet alaptörvényellenességének megállapítását, illetve az alkalmazásának kizárását az eljárásának a felfüggesztése mellett. Az Alkotmánybíróság egyedi normakontroll eljárása iránti bírói kezdeményezésről a Pp. 155/B. §-ának (3) bekezdés alapján végzéssel határozott, a (4) bekezdés alapján az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményező és az eljárást felfüggesztő végzés ellen nincs helye külön fellebbezésnek.

Debrecen, 2015. március 26.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Kocsis Ottília s.k. előadó bíró,
Dr. Veszprémy Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

- kiadó -

